



Kadın Futbolunda Türkiye Ligi ve Şampiyonlar Ligi Karşılaştırılması: Hücum ve Savunma Analizi

Ülkühan KÖSE¹ , Ali KIZILET²

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, kadın futbolunda Türkiye Süper Ligi ile UEFA Şampiyonlar Ligi arasında oyun formasyonları ve stratejik varyasyonları karşılaştırarak, kadın futbolunda uygulanan taktikler üzerinde genel bir fikre sahip olmaktır.

Yöntem: Araştırma, 2022-2023 sezonu Türkiye Süper Ligi ve 2022 sezonu UEFA Şampiyonlar Ligi'nde oynanan çeyrek final, yarı final ve final olmak üzere 26 müsabakayı içermektedir. Maçlarda uygulanan oyun formasyonları ve stratejik verilerin kolaylıkla toplanabilmesi için gözlemsel ve bilgisayar yardımlı notasyon yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışma bulgularına göre, Türkiye Süper Ligi (%76,9) ile UEFA Şampiyonlar Ligi'nde (%65,4) en çok tercih edilen dizilişin 4-3-3 olduğu görülmüştür. Hücumların çoğunlukla merkez bölgede sonuçlandığı, özellikle sağ merkez geçişli yapılan bu top dağılımlarının UEFA Şampiyonlar Ligi'nin (%66,4) Türkiye Süper Ligi'ne (%55,8) kıyasla daha etkili bir şekilde sonuçlandığı görülmüştür. Şampiyonlar Ligi'nde kenar bölgelerden başlatılan ve merkez bölgelere yönelen hücumların, Türkiye Süper Ligi'ne oranla daha dengeli dağıldığı görülmektedir. Ayrıca Türkiye Ligi'nde hücumların daha sık sağ bölgelerde (sağ kenar %41,4 ve sağ merkez %25,6), Şampiyonlar Ligi'nde ise sol bölgelerde (sol kenar %36,1 ve sol merkez %28,9) gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Türkiye Süper Ligi'nde 2. savunma bölgesinde (%50,7) Şampiyonlar Ligi'ne kıyasla 1. bölge (41,7) ve 3. savunma bölgesinde (13,1) top kazanımlarının etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç: Çalışma bulgularının sonucunda Şampiyonlar Ligi'ndeki takımlar, Türkiye Süper Ligi'ndeki takımlara kıyasla stratejilerini daha planlı ve sağlam geçişlerle bütünleşmiş bir oyun yapısı oluşturarak sergilemiştir. Buna göre Türkiye Süper Ligi'nde değişen futbola uyum sağlamak için antrenman modelleri ve stratejileri, geliştirilmeye yönelik yeniden düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Hücum, Kadın Futbolu, Maç Analizi, Oyun Formasyonu, Savunma.

A Comparative Analysis of the Turkish League and the UEFA Champions League in Women's Football: Offensive and Defensive Perspectives

Abstract

Aim: The aim of this study is to compare game formations and strategic variations between the Turkish Women's Super League and the UEFA Women's Champions League, aiming to gain a general understanding of the tactics employed in women's football.

Methods: The research covers 26 matches played during the 2022–2023 season of the Turkish Women's Super League and the 2022 UEFA Women's Champions League quarter-finals, semi-finals, and final. An observational and computer-assisted notation method was employed to easily collect data on the game formations and strategic elements used during the matches.

Results: According to the findings, the most preferred formation in both the Turkish Super League (76.9%) and the UEFA Champions League (65.4%) was the 4-3-3 formation. It was observed that attacks were predominantly concluded in the central zone, with right-central transitions being particularly common. These distributions were found to be more effective in the UEFA Champions League (66.4%) compared to the Turkish Super League (55.8%). Additionally, in the Champions League, attacks that began in the wide areas and transitioned into central zones were more evenly distributed than in the Turkish Super League. It was also determined that while attacks in the Turkish League occurred more frequently in the right zones (right flank 41.4%, right center 25.6%), in the Champions League they were more common in the left zones (left flank 36.1%, left center 28.9%). Furthermore, it was concluded that in the Turkish Super League, ball recoveries were more effective in the second defensive third (50.7%) compared to the first (41.7%) and third (13.1%) defensive thirds in the Champions League.

Conclusion: Based on the findings, teams in the UEFA Champions League demonstrated a more structured playing style with well-planned strategies and integrated transitions compared to the teams in the Turkish Super League. Therefore, in order for the Turkish Super League to adapt to the evolving nature of football, training models and strategies should be revised and improved accordingly.

Keywords: Offensive Strategies, Women's Football, Match Analysis, Game Formations, Defensive Organization.

Gönderi Tarihi : 12.01.2025

Kabul Tarihi : 28.06.2025

Online Yayın Tarihi : 30.06.2025

<https://doi.org/10.18826/useeabd.1617947>

GİRİŞ

Kadın futbolu, tarihsel ve kültürel faktörlerin etkisiyle gelişerek kendine özgü bir alan haline gelmiştir (Wang ve Qin, 2020). Ancak hem Türkiye'de hem de dünyada, oyun formasyonları ve stratejik

¹ Sorumlu Yazar: Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Türkiye, ulkuhanhankose@gmail.com

² İstanbul Gelişim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Türkiye, akizilet@gmail.com



varyasyonların incelenmesine veya karşılaştırılmasına yönelik analiz çalışmalarının yetersiz olduğu dikkat çekmektedir. Günümüzde yaklaşık 270 milyon kişinin bu branş içerisinde yer aldığı ve bu sayının yaklaşık 29 milyonunun kadın futbolculardan oluştuğu tahmin edilmektedir (Stolen ve ark., 2005; Turner, 2018; Akçal, 2023). Kadınların bu alana olan ilgisinin artmasıyla birlikte, her yıl yerel ve uluslararası düzeyde birçok organizasyon düzenlenmektedir (Arı ve Apaydın, 2023). Bu organizasyonlardan biri olan UEFA Kadınlar Şampiyonlar Ligi, uluslararası düzeyde birçok takıma fırsat sunarak kadın futbolundaki genel oyun kalitesinin artmasına katkı sağlamaktadır. Türkiye’de ise 2021-22 sezonunda faaliyete geçen Kadınlar Süper Ligi, kadın futbolunun Türkiye’deki en üst seviyesi olarak kabul edilmektedir (TFF, 2021). Kadın futbolunun hem ülkemizde hem de dünyada daha organize ve profesyonel bir yapıya kavuşması, takımlar arası taktiksel farklılıkların da dikkatle incelenmesini gerekli kılmaktadır. Artan rekabet ortamında takımların oyun içi davranışlarını sistemli bir şekilde analiz etmek, teknik ekiplerin stratejik kararlarını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, kadın futboluna özgü performans verilerinin analizi günümüzde önemli bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır. Müsabaka analizi, bir takımın veya oyuncunun performansını teknik ve taktik açılarından değerlendirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Konstadinidou ve Tsigilis, 2005). Bir hücumun başarılı bir şekilde sonuçlanabilmesi için taktik, bireysel performans, strateji ve takım çalışması gibi unsurların bir bütünlük içinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Oghonyon, 2020). Bu bağlamda, taktiksel davranışların objektif, sistematik ve tekrarlanabilir biçimde kaydedilmesine olanak tanıyan notasyon analizi, bu çalışmada tercih edilen yöntemlerden biri olmuştur (Franks & Hughes, 2016). Başarılı hücumların belirlenmesinde de notasyon analizi önemli bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Zhao ve Zhang, 2019).

Literatürde kadın futboluna yönelik bazı analiz çalışmaları mevcuttur. Örneğin, Mara ve ark. (2012) kadın futbolunda hücum süreçlerini incelemiştir. Ancak Türkiye özelinde, kadın futbolunda Türk takımlarını kapsayan maç analizi çalışmalarına rastlanmamıştır. Bu nedenle söz konusu çalışma, özellikle Türkiye’de kadın futboluna yönelik yapılacak analiz araştırmalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Futbol sahasının bölgelere ayrılması, topun yönü ve oyunun şekillenmesinde temel belirleyici unsurlardan biridir. Bu dağılımları, oyuncuların sahadaki dizilimleri ile ilişkilendirmek, taktiksel stratejilerin etkinliğini artırmaktadır. Oyun formasyonları ve stratejik varyasyonlara odaklanan çalışmalar; Aquino ve ark. (2019) tarafından saha dizilişi ve topa sahip olma ekseninde, Zubillaga ve ark. (2013) tarafından ise topa sahip olmanın oyun alanına etkisi çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca Harrold (2016) ile Dobreff ve ark. (2019) tarafından farklı takımların oyun formasyonları değerlendirilmiştir. Bu çalışmada analiz edilen maçların belirlenmesinde Kadınlar Süper Ligi’nin play-off aşamaları temel alınmıştır. Lig düzeyinde artan katılım oranlarına ve kadın futbolunun yaygınlaşmasına rağmen, stratejik varyasyonlara odaklanan akademik çalışmaların hâlâ sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu durum, oyun formasyonları ile taktiksel farklılıkların daha sistematik biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır. Buna bağlı olarak bu çalışma, yıllardır sürdürülen Türkiye Kadınlar Süper Ligi ile UEFA Kadınlar Şampiyonlar Ligi arasındaki futbol anlayışlarını oyun formasyonları, hücum ve savunma süreçleri bağlamında analiz ederek farklılıkları ortaya koymayı hedeflemektedir. Literatürde yer alan önceki çalışmaların büyük bir kısmının erkek futboluna odaklanmış olması nedeniyle, bu çalışma kadın futbolu özelinde özgün bir katkı sağlamayı ve gelecekte yapılacak araştırmalara yön göstermeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada, maçlarda uygulanan oyun formasyonları ve stratejik verilerin kolaylıkla toplanabilmesi için müsabaka analizinde yer alan gözlemsel ve bilgisayar yardımlı notasyon yöntemi kullanıldı. Gözlem sürecinde; oyun formasyonu, topa sahip olma oranı, hücumun başlama ve sonuçlanma bölgesi ile savunma bölgeleri gibi kategoriler belirlendi. Her bir değişken için özel kodlama şemaları yapıldı. Bu kapsamda nicel araştırmalar, nedensel karşılaştırma modelinde tasarlandı. Çalışmada Supervisor üzerinden incelenen maç görüntüleri, Türkiye Süper Ligi ve Şampiyonlar Ligi’nde play-off’a kalan takımların eşleşmelerine göre belirlendi.

Çalışmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, 2022-23 yılı Türkiye Süper Ligi ve 2022 yılı UEFA Şampiyonlar Ligi çeyrek final, yarı final ve final olmak üzere (play off) 26 müsabakayla sınırlandırıldı.

2. Çalışmada yer alan 4-5-1 dizilişi yalnızca bir maçta uygulandığı için, standart sapma değeri hesaplanamadı. Ancak bu verinin dışlanması analiz bütünlüğünü bozacağından çalışmaya dahil edildi.
3. Yalnızca normal süreye verilen ek uzatmalar çalışmaya dahil edildi.
4. Duran topolar çalışmada dışında bırakıldı.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evreni, 2022-2023 sezonu Türkiye Süper Ligi'nde ve 2022 UEFA Şampiyonlar Ligi'nde mücadele eden toplam 30 takımdan oluşmaktadır. Örneklemi ise her iki ligde play-off aşamasına yükselen en üst 8 takımdan oluşmaktadır. Takımlar, başarı sıralamasına göre amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Örneklemde; Türkiye Süper Ligi'nde FOMGET, Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş JK, Fatih Vatan Spor ve Fatih Karagümrük, ALG Spor ve Amed Spor takımları yer almaktadır. UEFA Şampiyonlar Ligi ise Bayern Münih, PSG, Real Madrid, Barcelona, Juventus, Lyon, Arsenal ve Wolfsburg takımlarından oluşmaktadır. Türkiye Süper Ligi çeyrek final, yarı final ve final maçları (13 maç); yine UEFA Şampiyonlar Ligi'nin çeyrek final, yarı final ve final maçı (13 maç) olmak üzere toplam 26 müsabakadan oluşmaktadır.

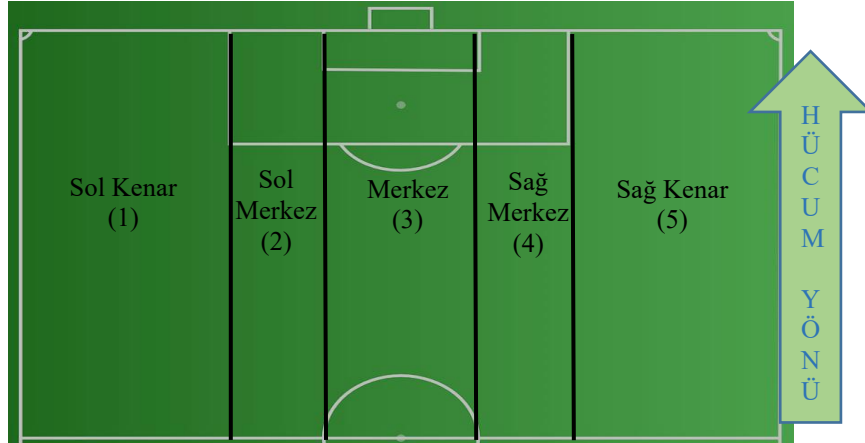
Veri toplama araçları

Araştırmanın analiz kriterleri ve maç analiz çizelgesi UEFA antrenör eğitimcisi (TUTOR) lisansına sahip iki uzman görüşü alınarak belirlenmiş, içerik geçerliliği sağlanmıştır. Bu veri toplama parametreleri; Oyun Formasyonları ile Topa Sahip Olma (TSO), Hücum Bölgesi (HB) ile Pozisyonun Sonuçlandığı Bölge (PSB) ve Savunma Bölgeleri (SB) olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın analiz edilen kategorileri ve değerleri

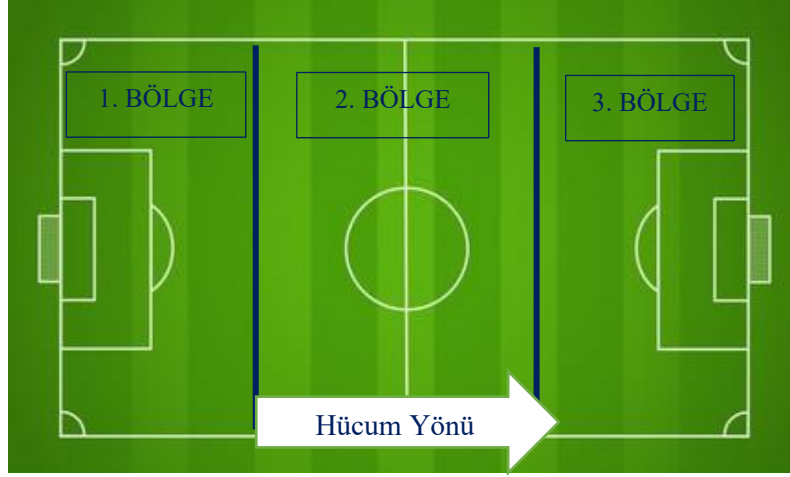
Kategoriler	Değerler
Oyun Formasyonları	4-3-3, 4-2-3-1, 3-5-2, 4-4-2, 4-5-1.
Hücum Bölgesi (HB)	Sahanın tanımlanan 5 hücum bölgesi (Şekil 1)
Pozisyonun Sonuçlandığı Bölge (PSB)	Hücumun sonuçlandığı 5 Bölge (1-2-3-4-5)
Savunma Bölgeleri	Sahanın tanımlanan bölgeleri (Şekil 2)
Topa Sahip Olma (TSO)	Her maç sonrası takımlardan alınan TSO oranı

Yalnızca rakip sahada yapılan top dağılımları hücum olarak kabul edilmiştir (Mara, 2012).



Şekil 1. Hücum bölgeleri (HB) ile pozisyon sonuç bölgeleri (PSB) [(PSB= 1- Sol kenar, 2- Sol merkez, 3- Merkez, 4- Sağ merkez ve 5- Sağ kenar ifade etmektedir (Sarmiento, 2018)]

Savunma bölgeleri, topoların geri kazanılan noktalarını ve oranlarını ifade etmektedir (Navarro-Fernandez, 2016).



Şekil 2. Savunma bölgeleri (1. bölge, 2. bölge, 3. bölge)

Veri analizi

Araştırmada gözlemciler arası güvenilirlik, rastgele seçilen 10 maç üzerinden değerlendirilmiştir. Maçlar, her iki analizci tarafından bir kez değerlendirildikten sonra, aynı kişi tarafından 2 hafta sonra tekrar analiz edilmiştir. Kappa (k) testi, gözlemciler ve gözlemler arası performans parametrelerinin ölçümünün güvenilirliğini belirlemek için kullanılmıştır (Akçal, 2023). Analiz sonuçlarına göre, gözlemler arası katsayı 0,8 ile 1 arasında, gözlemciler arası katsayı ise 0,9 ile 1 arasında bulunmuştur. Verilerin istatistiksel analizi IBM SPSS V26,0 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Şampiyonlar Ligi ve Türkiye Süper Ligi'nin veri karşılaştırılması için nicel analiz tekniklerinden Ki-Kare testi uygulanmıştır. Ki-Kare testlerinden bağımsızlık testine göre analiz yapılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak $p < ,05$ kullanılmış olup, $p > ,05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın/ilişkinin olmadığı kabul edilmiştir. Şampiyonlar Ligi ile Türkiye Süper Ligne ilişkin sayısal bilgiler ve ortalama puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Puanların normal dağılım durumlarına; normal dağılım eğrileri, çarpıklık-basıklık (Skewness-Kurtosis) değerleri, Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Veriler normal dağılım göstermektedir. Oyun formasyonları ve topa sahip olma arasındaki grup içi karşılaştırmada Oneway ANOVA testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Şampiyonlar ligi ile türkiye süper ligi arasında oyun formasyonları farklılığına ilişkin analiz sonuçları

Ligler	Oyun Formasyonları										Toplam	
	4-3-3		4-2-3-1		4-4-2		4-5-1		3-5-2		f	%
Şampiyonlar Ligi	17	65,4	4	15,4	2	7,7	0	0,0	3	11,5	26	100
Türkiye Süper Ligi	20	76,9	5	19,2	0	0,0	1	3,8	0	0,0	26	100
Toplam	37	71,2	9	17,3	2	3,8	1	1,9	3	5,8	52	100

$\chi^2 = 6,354a$; $p > ,001$, Cramer's $V = ,350$

Şampiyonlar Ligi ve Türkiye Ligi karşılaştırıldığında (beklenen ve gözlenen değerler) anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir ($\chi^2 = 6,354a$; $p > ,001$). Ancak etki büyüklüğü (Cramér's $V = ,350$), formasyon tercihleri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 3. Şampiyonlar Ligi ve Türkiye Süper Ligi arasında oyun formasyonları ile topa sahip olma farklılığına ilişkin analiz sonuçları

	Oyun Formasyonları	n	X	Ss	F	p	LSD
	4-3-3 ^a	17	52,18	8,52	3,574	0,030*	a-b b-d
Şampiyonlar Ligi	4-2-3-1 ^b	4	39,75	3,86			
	4-4-2 ^c	2	44,50	7,78			
	3-5-2 ^d	3	55,00	4,36			
Türkiye Süper Ligi	4-3-3 ^a	20	49,50	6,19	3,945	0,034*	b-c
	4-2-3-1 ^b	5	54,80	6,98			
	4-5-1 ^c	1	36,00	3,46			

* $p < ,05$; ** $p < ,01$

Tablo 3 incelendiğinde, farklı kategorilerde bulunan ligler değerlendirildiğinde, Şampiyonlar Ligi ile Türkiye Süper Ligi'nde yer alan takımlar karşılaştırıldığında, oyun formasyonları ve topa sahip olma oranı arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Gruplar arası farklılığının belirlenmesi için yapılan post hoc LSD analizinde, Şampiyonlar Ligi'nde 4-3-3 ile 4-2-3-1; 4-2-3-1 ile 3-5-2 arasında, Türkiye Ligi'nde ise 4-2-3-1 ile 4-5-1 arasındaki farklılıktan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Şampiyonlar ligi'nde hücum bölgesi (HB) ile pozisyon sonuç bölgesi (PSB) arasında yapılan top dağıtım farklılığına ilişkin analiz sonuçları

Pozisyonlar		Sol Kenar (1)	Sol Merkez (2)	Merkez (3)	Sağ Merkez (4)	Sağ Kenar (5)	Toplam
Sol Kenar	f	21	66	86	6	4	183
	%	11,5%	36,1%	47,0%	3,3%	2,2%	100,0%
Sol Merkez	f	5	24	48	6	0	83
	%	6,0%	28,9%	57,8%	7,2%	0,0%	100,0%
Merkez	f	8	33	57	21	5	124
	%	6,5%	26,6%	46,0%	16,9%	4,0%	100,0%
Sağ Merkez	f	1	5	73	25	6	110
	%	0,9%	4,5%	66,4%	22,7%	5,5%	100,0%
Sağ Kenar	f	3	8	130	80	27	248
	%	1,6%	5,6%	16,2%	5,7%	1,7%	100,0%
Toplam	f	38	136	394	138	42	748
	%	1,6%	5,6%	16,2%	5,7%	1,7%	100,0%

$$\chi^2=3055,453, p<,001, \text{Cramer's } V=,502$$

Tablo 4 incelendiğinde, Şampiyonlar Ligi'nde HB ile pozisyon sonuç bölgesi PSB karşılaştırıldığında (beklenen ve gözlenen değerler) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=3055,453; p<,001$). Cramér's V = 0,502 değeri, bu ilişkinin yüksek düzeyde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, Şampiyonlar Ligi takımlarının hücumlarını belirli bölgelere yönlendirme eğilimiyle sahaya yaydıklarını ve planlı hücum stratejileri benimsediklerini göstermektedir.

Tablo 5. Türkiye Süper Ligi'nde hücum bölgesi (HB) ile pozisyon sonuç bölgesi (PSB) arasında hücumda yapılan top dağıtım farklılığına ilişkin analiz sonuçları

Pozisyonlar		Sol Kenar (1)	Sol Merkez (2)	Merkez (3)	Sağ Merkez (4)	Sağ Kenar (5)	Toplam
Sol Kenar	f	36	63	87	9	7	202
	%	17,8%	31,2%	43,1%	4,5%	3,5%	100,0%
Sol Merkez	f	10	20	38	7	2	77
	%	13,0%	26,0%	49,4%	9,1%	2,6%	100,0%
Merkez	f	10	34	77	47	13	181
	%	5,5%	18,8%	42,5%	26,0%	7,2%	100,0%
Sağ Merkez	f	1	7	48	22	8	86
	%	1,2%	8,1%	55,8%	25,6%	9,3%	100,0%
Sağ Kenar	f	1	8	103	98	27	237
	%	0,4%	3,4%	43,5%	41,4%	11,4%	100,0%
Toplam	f	58	132	353	183	57	783
	%	2,2%	5,0%	13,3%	6,9%	2,1%	100,0%

$$\chi^2=3325,943, p<,001, \text{Cramer's } V=,501$$

Tablo 5 incelendiğinde, HB ile PSB karşılaştırıldığında (beklenen ve gözlenen değerler) anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=3325,943; p<,001$). Cramér's V =,501 değeri, bu farkın büyük düzeyde bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın özellikle sağ kenardan başlatılan hücumların, merkez (%43,5) ve sağ merkez (%41,4) bölgelerinde sonuçlanmasıyla ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 6. Türkiye Süper Ligi ve Şampiyonlar Ligi arasında savunma bölgeleri farklılığına ilişkin analiz sonuçları

Ligler		1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	Toplam
Şampiyonlar Ligi	f	1012	1096	319	2427
	%	41,7%	45,2%	13,1%	100,0%
Türkiye Süper Ligi	f	1061	1344	248	2653
	%	40,0%	50,7%	9,3%	100,0%
Toplam	f	2073	2440	567	5080
	%	40,8%	48,0%	11,2%	100,0%

$$\chi^2=25,251, p<,001, \text{Cramer's } V=,071$$

Şampiyonlar Ligi ile Türkiye Süper Ligi arasında savunma bölgeleri karşılaştırıldığında (beklenen ve gözlenen değerler) anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=25,251$; $p<,001$). Ancak Cramér's V=,071 değeri, bu farkın etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Türkiye Süper Ligi takımları savunma aksiyonlarını daha çok 2. bölgede gerçekleştirirken, Şampiyonlar Ligi takımları ise 3. bölgede daha fazla top kazanarak gerçekleştirdiği görülmüştür.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, Türkiye Kadınlar Süper Ligi ile UEFA Kadınlar Şampiyonlar Ligi takımları arasında oyun formasyonları, topa sahip olma oranları ve hücum-suçlanma bölgeleri arasındaki ilişkiler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bulgular, her iki ligin oyun yapısında hem benzerlikler hem de anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Her iki ligdeki oyun formasyonlarının uygulanma sıklığına bakıldığında hem TR hem de ŞL'de en çok kullanılan dizilişin 4-3-3 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Bu bulgu, futbolda gelenekselleşmiş dizilişin kadın futbolundaki yaygınlığını göstermektedir. Ancak ŞL'deki takımların 3-5-2, 4-4-2 gibi farklı dizilişleri de uygulaması, oyuncuların dayanıklılığı ve takımın taktiksel yapılanmasının TR'ye kıyasla daha ileri seviyede olduğu düşünülebilir. Kurak (2018), UEFA Avrupa Şampiyonasındaki takımların 4-3-3, 4-2-3-1, 3-5-2, 4-4-2 (4-1-4-1 vb. versiyonlar da dahil) dizilişleri arasında en çok uygulanan saha dizilişinin 4-2-3-1 olduğunu gözlemlemiştir. Yakın zamanda yapılmış bir çalışmada ise, 2013-2017 yılları arasında 4-2-3-1 dizilişinin yaygın olduğu fakat başarılı takımlarda 4-3-3 dizilişinin daha çok uygulandığı belirlenmiştir (Gonzales-Rodenas, 2023). Söz konusu çalışmalar erkek futboluna odaklı olsa da bu veriler ışığında kadın futbolunda da benzer bir eğilimin izlenmekte olduğu söylenebilir. Ancak ŞL ile TR arasındaki formasyon çeşitliliği farkı, Türkiye'de kadın futbolunun tarihsel gelişim sürecinde mevkisel yapılanma, teknik kapasite, antrenör eğitimi ve altyapı olanakları açısından sınırlılıklar yaşadığına işaret etmektedir.

Tablo 3'teki bulgulardan yola çıkılarak, Türkiye Süper Ligi'nde 4-2-3-1 dizilişinde yüksek oranda topa sahip olma eğilimi görülmüştür. Bu durum, topun kontrolüne dayalı oyun yapılarının bu diziliş üzerinden daha fazla benimsendiğini düşündürmektedir. Orta alanı kalabalık tutan bu yapının, özellikle savunma-hücum geçişlerinde avantaj sağladığını belirtmiştir. Aynı zamanda bu dizilişin, Türkiye Ligi gibi fiziksel yoğunluğu orta düzeyde olan liglerde daha uygulanabilir bir strateji sunduğu da söylenebilir. Bu durum da maçtaki olaylara daha geniş bir yelpazeden bakılma gereksinimini doğurmaktadır. Yapılan bir çalışmada, Aquino ve ark. (2019), erkeklerde 4-2-3-1 dizilişinin, diğer dizilişlere kıyasla daha yüksek topa sahip olma oranına sahip olduğunu bulmuştur. Yine aynı çalışmada, 4-3-3 dizilişinin savunma bölgesinde yüksek topa sahipliğine rağmen, hücum bölgesinde daha az topa sahip olduğu görülmüştür (Aquino ve ark., 2019). Bu örnek çalışma, özellikle TR'deki takımların fiziksel yetersizlik ve oyuncu yapılanmasından dolayı daha çok bu dizilişlere yöneldiğini açıklayabilir.

Şampiyonlar Ligi'nde ise 3-5-2 dizilişindeki en yüksek top sahipliği, bu formasyonun geniş orta saha hattı ve pas seçeneklerini arttıran yapısıyla ilişkilendirilebilir. Bu bulgu, Aquino ve ark. (2019) ile Harrold (2016)'un ileri seviye takımların daha geniş formasyonları tercih ettiğini ve bunun topa sahip olma oranına olumlu yansıdığını gösteren sonuçlarıyla örtüşmektedir. 3-5-2 dizilişi, yüksek pozisyon disiplini gerektirmesinden dolayı Şampiyonlar Ligi seviyesindeki takımlarının TR'ye kıyasla bu dizilişi tercih etmesini açıklayabilir.

Öte yandan hem Şampiyonlar Ligi hem de Türkiye Ligi'nde en yaygın kullanılan formasyonun 4-3-3'ün topa sahip olma oranının görece olarak daha düşük olması dikkat çekicidir. Bu durum, 4-3-3'ün daha çok hızlı geçiş oyununa, kanat organizasyonlarına ve daha doğrudan hücumlara yatkın olmasından kaynaklanabilir. Aquino ve ark. (2019) çalışmasında görüldüğü üzere 4-3-3 formasyonunun savunmadaki yüksekliğine karşın hücumdaki düşüklüğü, bizim çalışmamızda elde edilen verilerle örtüşmektedir.

Tablo 4 ve Tablo 5'e bakıldığında, hücumların genel olarak en çok merkez bölgede sonuçlandığı ve özellikle sağ merkez geçişli olduğu görülmüştür. Şampiyonlar Ligi'nde, sol kenardan yapılan hücumların daha çok sol merkeze (%36,1), sağ kenardan başlatılan hücumlar ise sağ merkeze (%32,3) yöneldiği görülmüştür. Türkiye Süper Ligi'nde ise, özellikle sağ kenardan yapılan hücumlar, merkez bölge (%43,5) ile sağ merkez (%41,4) arasında dağıldığı belirlenmiştir (bkz. Tablo 4 ve Tablo 5). Mara

ve ark. (2012), özellikle sol kenar ve sol merkezden yapılan hücumların daha etkili sonuçlar verdiğini bulmuştur. Bu yapı, ŞL'deki takımların saha içi genişliği etkili kullanma becerisine sahip olduğunu, hücumların yönlendirilmesinde varyasyonları bilinçli bir şekilde uyguladığı ortaya koymaktadır. Ayrıca ŞL'deki takımların TR'deki takımlara kıyasla oyunu daha dengeli bir şekilde yönettiği şeklinde yorumlanabilir.

Türkiye Süper Ligi'nde merkez bölgeden yapılan hücumlar daha çok sağ merkezde sonuçlanırken, Şampiyonlar Ligi'nde ise daha sık sol merkezde sonuçlandığı görülmüştür. Bu veriler, merkez bölgeden yapılan top dağılımlarının Türkiye Süper Ligi'nde daha çok sağ merkeze, Şampiyonlar Ligi'nde ise sol merkeze yöneldiğini ve bu yönlü atakların daha etkili sonuçlandığını göstermektedir. Bu durum ŞL seviyesindeki takımların sol ayaklı oyuncu bulunmasını, TR'de ise bu eksikliği vurgulayabilir. Ayrıca TR'deki antrenörlerin set oyunlarını da daha çok sağ taraftan yönlendirdiği veya zorunda kaldığı fikrini de verebilir. Mara ve ark. (2012), özellikle sol kenar ve sol merkezden yapılan hücumların daha etkili sonuçlar verdiğini bulmuştur. Buna göre ŞL'deki takımların TR'deki takımlara kıyasla daha planlı taktikler uyguladığı doğrulanabilir. Literatürde benzer durumlara daha çok erkek futbolu örneklerinde rastlansa da TR'de kadın futbolundaki asimetrik yüklenmelerin sistematik olarak çalışılmadığı dikkat çekmektedir.

Çalışmamızda iki lig arasındaki defansif oyun anlayışlarına dair önemli bilgiler edinilmiştir. 1. Bölgede ŞL'deki takımların %41,7 oranında top kazanma eğilimi gösterirken, TR'de ise bu oranın biraz daha düşük (%40,0) olduğu görüldü. Bu durum, ŞL'deki takımların savunma stratejilerinin TR'deki takımlara kıyasla biraz daha yoğun olduğunu ve karşılıklı hücumların daha sık gerçekleştiğini düşündürmektedir.

Türkiye Süper Ligi'ndeki takımların (%50,7), Şampiyonlar Ligi'ndeki takımlara oranla (%45,2) 2. bölgede daha fazla top kazanma eğiliminde olduğu görüldü. Bu bulgu, TR'deki takımların daha çok sahanın orta alanında oyunu sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca karşılıklı top kayıplarının yaşanma ihtimalini de düşündürmektedir. Erkeklerde yapılan bir çalışmada (Navarro-Fernandez ve ark., 2016), İspanya ve İngiltere liglerinde oynatılan maçlarda 1. bölgedeki geri top kazanımlarının (%45), 2. bölge (%35) ve 3. bölgeye (%20) kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu veriler ile çalışmamızın bulgularına bakıldığında, kadın futbolunda oyunun daha çok orta alanda (2. bölge) oynandığı görülmektedir. Oyunun daha çok orta alanda sürmesinden dolayı pas kayıplarının yüksek olabileceği, organizasyonların yeterince çalışılmadığı veya uygulamada bir sorun olduğunu düşündürmektedir.

3. bölgede ise Şampiyonlar Ligi'ndeki takımların (13,1) topu geri kazanma konusunda Türkiye Süper Ligi'ne oranla (%9,3) daha etkin olduğu sonucuna varılmıştır. Her iki ligde de bu bölgedeki oran görece düşük olmakla birlikte, Şampiyonlar Ligi'nde üçüncü bölgedeki geri kazanım oranının daha yüksek olması, ön alan baskısının daha etkin ve sistematik biçimde uygulandığını göstermektedir.

SONUÇ

Kadın futbolunda oyun formasyonları ve stratejik varyasyonlar açısından yararlı bilgiler edinilmiştir. Çalışmanın bulguları, Şampiyonlar Ligi'ndeki kenar bölgelerdeki hücumların Türkiye Süper Ligi'ne göre daha dengeli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Şampiyonlar Ligi'ndeki takımların Türkiye Süper Ligi'ndeki takımlara kıyasla daha geniş ve sistematik oyun anlayışına sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Kadın futbolunun daha çok 2. bölgede oynanması daha paslı bir oyun yaklaşımının gerekliliğini vurgulamaktadır. Ayrıca Şampiyonlar Ligi takımlarının Türkiye Süper Ligi takımlarına kıyasla ön sahada daha baskılı bir oyun sergilediği görülmektedir. Buna göre bu çalışma, kadın futbolunda saha dizilişi, topa sahip olma, top dağıtım bölgeleri ve savunma bölgeleri arasındaki ilişkiye dair fikir sahibi olmamızı sağlayacak ve strateji ile ilgili yapılacak olan çalışmalara öncülük edecektir.

ÖNERİLER

Araştırmamızın konusu, kadın futbolunda Türkiye Süper Ligi ile Şampiyonlar Ligi arasında oyun formasyonları ile stratejik varyasyonların karşılaştırılmasıydı. Bu bağlamda TR ile ŞL arasında oluşabilecek farklılıkları belirleyerek takımların taktiksel planlamasına yardımcı olmayı amaçlamaktı.

Aşağıda, hem uygulayıcılara (antrenörler, teknik ekipler), hem de akademiye yönelik öneriler yer almaktadır:

- Antrenörler ve teknik direktörler, oyun formasyonlarının; topa sahip olma, hücum yönü ve savunma yerleşimi gibi stratejik unsurları ile ele alınması bilinciyle hareket etmelidir. Özellikle Türkiye Süper Ligi'nde sağ kenar yüklenmesinin yüksek olması, daha dengeli hücum organizasyonlarının tasarlanması gerektiğine işaret etmektedir.
- Şampiyonlar Ligi'nde üçüncü bölgede daha sık top geri kazanılmasından dolayı Türkiye Süper Ligi teknik ekiplerinin ön alanda baskıya dayalı antrenman modellerine daha fazla yer vermeleri önerilir.
- Formasyon seçiminde yalnızca rakibe dayalı değil, takımın oyuncu profili göz önünde bulundurulmalıdır.
- Kadın futbolunda savunma bölgelerinin etkin kullanımı ve geri kazanım oranlarının artırılması için fiziksel yeterliliğin yanında, taktiksel hazırlık ve saha içi iletişim ile de doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle savunma organizasyonları pozisyon temelli çalışmalara ağırlık verilmelidir.
- TFF Kadın Departmanları ve kulüpler, performans analizi birimlerini kadın futboluna özgü verilerle güçlendirmeli, oyuncu gelişiminde sadece bireysel değil taktik davranışların da yer aldığı yapılar kurmalıdır.
- Gelecekteki araştırmalarda, kadın futbolunda farklı yaş kategorileri, lig seviyeleri ve kıta farkları (ör. Avrupa vs. Güney Amerika) arasında formasyon-strateji ilişkileri incelenmelidir. Ayrıca veri sayısının artırılması, örneklem dengesizliğini azaltarak daha güçlü istatistiksel sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akçal, E., Kızılet, A., Kızılet, T., & Varlı, R. (2023). Futbol Süper Ligi 2020-2021 sezonunda atılan şutların analizi. *Spor Eğitim Dergisi*, 7(3), 242–256. <https://doi.org/10.55238/seder.1319324>
- Aquino, R., Machado, J. C., Clemente, F. M., Praça, G. M., Gonçalves, L. G., Melli-Neto, B., ... & Carling, C. (2019). Comparisons of ball possession, match running performance, player prominence and team network properties according to match outcome and playing formation during the 2018 FIFA World Cup. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 19(2), 1026–1037. <https://doi.org/10.1080/24748668.2019.1689753>
- Arı, E., & Apaydın, N. (2023). Qatar World Cup goal analysis: A study on group stage performance. *The Online Journal of Recreation and Sport*, 12(4), 558–565. <https://doi.org/10.22282/tojras.1301310>
- Dobreff, G., Pasic, A., Sonkoly, B., & Toka, L. (2019). The formation game in football. In *6th Workshop on Sports Analytics: Machine Learning and Data Mining for Sports Analytics (MLSA), ECML-PKDD*.
- Franks, I. M., & Hughes, M. (2016). *Successful coaching through match analysis*. Meyer and Meyer Sport.
- Gonzales-Rodinas, J., Moreno-Pérez, V., López-Del Campo, R., Resta, R., & Del Coso, J. (2023). Evolution of tactics in professional soccer: An analysis of team formations from 2012 to 2021 in the Spanish LaLiga. *Journal of Human Kinetics*, 88, 207–216. <https://doi.org/10.5114/jhk/167468>
- Harrold, M. (2016). *UEFA Euro 2016 France Technischer Bericht* (pp. 42–54). Nyon, Switzerland.
- Konstadinidou, X., & Tsigilis, N. (2005). Offensive playing profiles of football teams from the 1999 Women's World Cup Finals. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 5(1), 61–71. <https://doi.org/10.1080/24748668.2005.11868316>
- Kurak, K., & Açak, M. (2018). 2016 Avrupa Futbol Şampiyonasında en başarılı dört takımın oyun sistemleri ile hücum varyasyonlarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 1–21.
- Mara, J. K., Wheeler, K. W., & Lyons, K. (2012). Attacking strategies that lead to goal scoring opportunities in women's soccer. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 7(3), 564–577. <https://doi.org/10.1260/1747-9541.7.3.565>
- Navarro-Fernandez, J., Fradua, L., Zubillaga, A., Ford, P. R., & McRobert, A. P. (2016). Attacking and defensive styles of play in soccer: Analysis of Spanish and English elite teams. *Journal of Sport Science*, 34(24), 2195–2204. <https://doi.org/10.1080/02640414.2016.1169309>

- Oghonyon, J. G., Okagbue, H., Amanie, E. D., & Atayero, A. A. (2020). Statistical analysis of leading goal scoring pattern of Europe's top five football leagues. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 9(4), 517–521. <https://doi.org/10.35940/ijitee.B6135.029420>
- Sarmiento, H., Pereira, A., Matos, N., Campaniço, J., Anguera, M. T., & Leitão, J. (2013). English Premier League, Spain's La Liga and Italy's Serie A – What's different? *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 13(3), 773–789. <https://doi.org/10.1080/24748668.2013.11868688>
- Stølen, T., Chamari, K., Castagna, C., & Wisløff, U. (2005). Physiology of soccer: An update. *Sports Medicine*, 35(6), 501–536. <https://doi.org/10.2165/00007256-200535060-00004>
- TFF. (2021). 2024–2025 sezonu Kadın Futbol Süper Ligi statüsü. Türkiye Futbol Federasyonu. <https://www.tff.org/Resources/TFF/Auto/3b6b3e0a7ce14b14bee8c8ce5655b314.pdf>
- Turner, A. (2018). *Handbook of strength and conditioning*. Routledge.
- Wang, S. H., & Qin, Y. (2020). Analysis of shooting and goal scoring patterns in the 2019 France Women's World Cup. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(6), 3080–3089. <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.s6418>
- Zhao, Y. Q., & Zhang, H. (2019). Analysis of goals in the English Premier League. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 19(5), 820–831. <https://doi.org/10.1080/24748668.2019.1661613>
- Zubillaga, A., Gabbett, J. T., Fradua, L., Ruiz-Ruiz Caro, O., & Ervillla, R. (2013). Influence of ball position on playing space in Spanish elite women's football match-play. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 8(4), 713–721. <https://doi.org/10.1260/1747-9541.8.4.713>

KAYNAK GÖSTERİMİ

Köse, Ü., & Kızılet, A. (2025). Kadın Futbolunda Türkiye Ligi ve Şampiyonlar Ligi Karşılaştırılması: Hücum ve Savunma Analizi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi - USEABD*, 11(2), 160-168. <https://doi.org/10.18826/useabd.1617947>